

ТИПІФІКАЦІЯ ВИДІВ СУДИННИХ РОСЛИН, ОПИСАНИХ ІЗ УКРАЇНИ: РОДИНА *LAMIACEAE* (РІД *THYMUS*)

К л ю ч о в і с л о в а: тип виду, протолог, голотип, лектотип, ізотип, неотип, синтип, *Thymus*, *Lamiaceae*, Україна

У статті подається список видів роду *Thymus* L. родини *Lamiaceae* Martinov, описаних із України. Він складений на основі аналізу протологів і типових зразків і включає 42 види. Для кожного з них вказуються базіонім, основна синоніміка, а також номенклатурний тип (цитування голотипу, лектотипу, ізотипу чи неотипу) та місце його зберігання. В окремих випадках, коли вибір лектотипу чи неотипу або з'ясування питання про існування типових зразків було неможливим, замість конкретного номенклатурного типу цитується протолог або наводяться автентичні зразки. Тип подається за оригінальним описом або етикеткою, зі збереженням старих назв адміністративних пунктів.

THYMUS L.

1. *Thymus alternans* Klokov, 1954, Ботан. мат-лы (Ленинград), **16**: 293; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 481; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 302; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 201.

За протологом: «RSS Ucr., dit. Transcarpatica, distr. Irshaviensis, prope p. Sucha Bronjka, mons Javorova, in declivio austro-orientali, 9.VII.1946, N. Kossetz».

Голотип та ізотипи: «*Thymus alternans* Klok. Закарпатська обл., Іршавська округа, с. Суха Бронька, г. Яворова. На південно-східному схилі, 9.VII.1946, М. Косець» (*KW*).

2. *Thymus amictus* Klokov, 1954, Ботан. мат-лы (Ленинград), **16**: 297; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 495; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 319; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 202, pro syn. *T. marschallianus* Willd.

За протологом: «RSS Ucr., dit. Chmeljnitzkiensis, prope opp. Kitajgorod, in decliviis calcareis ad fl. Okunj, 3.VIII.1927, G. Kleorov».

Голотип та ізотип: «RSS Ucr. Podolia. Pag. Kitajgorod, denudation calcareae ad fl. Okunj,

5.VIII.1927, G. Kleorov» (*KW*, holotypus; *LE*, isotypus).

Примітка 1. У протолозі при написанні дати збору типового зразка допущена помилка: замість «5.VIII.1927» написано «3.VIII.1927».

Примітка 2. *Thymus amictus* — подільський ендемічний петрофітний вид, віднесений Ю.Л. Меницьким (1978, ц. м.) до синонімів *T. marschallianus* Willd., який у його обробці трактується досить широко. Однак ці види різняться низкою ознак, серед яких діагностичними є форма листків, наявність черешків, форма та розміри чашечки, довжина суцвіття.

3. *Thymus attenuatus* Klokov, 1960, Фл. УРСР, **9**: 666, 311; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 201, pro syn. *T. callieri* Borbás ex Velen.

За протологом: «*Tauria*, distr. Alustiensis, in decliviis lapidosis ad promont. Martianum prope Hortum Botanicum Nikitensem, 9.VI.1956, M. Klokov».

Голотип та ізотип: «*Thymus attenuatus* Klok. Крим, Ялтинський р-н, Нікитський бот. сад. Мис Март'ян. Кам'янисті схили, скелі, 15.VI.1956, М. Клоков» (*KW*).

Примітка. У протолозі при написанні дати збору типового зразка допущена помилка. На етикетці гербарного зразка, прийнятого за голотип, є власноручна позначка М.В. Клокова: «Турус!».

4. *Thymus borysthenicus* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.), **1**, 3: 135; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 139; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 581; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 343; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 196.

За протологом: «Одесская обл., Казаче-Лагерская арена, восточная часть близ х. Белкино. Дов. ровные пески с *Thymus* и *Euphorbia* х. Белкина. 10.VIII.1926 г. Цв. Порецкий.»

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Херсонский окр. (раньше Днепровск. уезд Таврич. г.), с. Чулаковка. Песчаная степь (*Euph. Gerard.* + *Thymus odorat.* + *Festuca ovina*), на кучугурах. 2.VII.1926, Е. Лавренко» (*KW*).

Примітка. При першоописі виду М.В. Клоков і Н.О. Десятова-Шостенко (1927, ц. м.) тип виду не вказали, а подали його в роботі 1938 р. (ц. м.), що слід розглядати як лектотипіфікацію. У Гербарії *KW* цей зразок не зберігся (відсутній він і в *СWU*), у зв'язку з чим серед «specimina examinata» (паратипів), які були наведені в протолозі, вибраний неотип.

5. *Thymus calcareus* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.), **1**, 3: 128; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харк. держ. унів. **14**: 136; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 574; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 339; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 197.

За протоологом: синтими: «б. Сталинск. окр. р. Кальмиус, с. Бешево. Известковые склоны. I.VIII.1925 г. Клоков; б. Мариупольская окр., р. Кальмиус. Старая Каракуба. На известняках. 29.VII.1925 г. Клоков».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Сталінська обл., Старобешівський р., с. Роздольне (колишня Стара Каракуба). Вапнякові відслонення, 1931, Ю. Клепов» (*KW*).

Примітка. У протолозі вказані лише «specimina examinata». Два типові зразки (синтими) автори виду подали в роботі 1938 р. (ц. м.). Ці гербарні матеріали не збереглися. У гербаріях *KW* і *СWU* відсутні також «specimina examinata», наведені при першоописі. В гербарії *СWU* є чотири гербарні аркуші, зразки яких зібрані в «locus classicus» Ю. Клеповим, М. Косцем (1931 р.) та М. Олексієнко (без дати збору).

6. *Thymus callieri* Borbás ex Velen. 1904, Sitzungsbericht. Kohl. Bohm. Ges. Wiss. 1903, **28**: 16; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 493; Клоков, Фл. УРСР, **9**: 308; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 196.

За протоологом: «Simferopol, in collibus prope coloniam Neuzatz. Borbás».

Голотип: «Simferopol, in collibus prope coloniam Neuzatz. Borbás» (*SIMF?*).

7. *Thymus ciliatissimus* Klokov, 1960, Фл. УРСР, **9**: 669, 341; Остапко, Тохарь, Бойко et al., 2001, Промышл. бот., вып. 1: 45; Остапко, Бойко, Мосякин, 2010, Сосуд. раст. юго-вост. Украины: 162.

За протоологом: «RSS Ucr., dit. Odessana, distr. Pishczaniensis, in arenosis, 14. VIII. 1934, G. Bilyk».

Голотип та ізотипи: «*Thymus odoratissimus* МВ. Піски. С. Пужайкове, Балтського р. АМСР, 14.VIII.1934. Г. Білик» (*KW*).

Примітка. Нині с. Пужайкове належить до Балтського р-ну Одеської обл.

Thymus ciliatissimus (чебрець найввіччастіший) — саврансько-донецький диз'юнктивний псамофільний вид, дуплікатний субендем, близький до *T. borysthenicus* Klokov et Des.-Shost. і *T. pallasianus* Н. Braun, від яких він відрізня-

ється вузькими, плоскими, ввіччастими листками, ввіччастими верхніми зубцями чашечки та ін. Разом із *Asperula savranica* Klokov, *Centaurea savranica* Klokov, *Jurinea helenae* Sobko, *Tragopogon savranicus* Sobko чебрець найввіччастіший входить до реліктового ендемічного комплексу кодимо-савранських пісків. Довгий час *T. ciliatissimus* вважався вузькоендемічним савранським видом, відомим із небагатьох місцезнаходжень. Але донецькі ботаніки знайшли його також у басейні Сіверського Дінця. Наразі відомо три місцезнаходження виду в Краснолиманському та Слов'янському районах Донецької області [1, 2]. Ця знахідка ще раз підтверджує наявність генезисних зв'язків флор Північно-Західно-го Причорномор'я і Приазов'я.

8. *Thymus circumcinctus* Klokov, 1954, Ботан. мат-лы (Ленинград), **16**: 294; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 481, Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 301; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 201, pro syn. *T. pulcherrimus* Schur.

За протоологом: «RSS Ucr., dit. Transcarpatica, distr. Rachoviensis, in pratis montanis Sydovetz dictis ad apicem montis Blyzhnitsa, 12.VII.1947, A. Grynj».

Голотип: «*Thymus sudeticus* Borb. (*Th. carpaticus* Čelak.). Закарпатська область, Рахівська округа, на полонині Свидовець, біля вершини Ближниця, 12.VII.1947, Ф. Гринь» (*LE*).

9. *Thymus cretaceus* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.), **1**, 3: 127; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 137; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 576; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 340; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 197, pro syn. *T. calcareus* Klokov et Des.-Shost.

За протоологом: «№ 4016, distr. Isjum, Пришиб, мел, 25.VI.1914, G. Schirjaeff».

Голотип: «№ 4016. distr. Isjum, г. Пришиб, мел, 25.VI.1914, G. Schirjaeff» (*KW*).

10. *Thymus czernjaevii* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.), **1**, 3: 118, «*Tschernjaevii*»; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 123, «*Czernjaevii*»; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 506; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 323; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 203.

За протоологом: синтими: «Харьков. Окрестности. За Даниловкою на супесках. VI.1824, цв. Черняев; Харьк. обл. Чутов. р. Правый бер. р. Коломак близ с. Чутово. Задернованный песок. I.VII.1931 г. Цв. Шостенко».

Лектотип та ізолектотип [L. Krytzka, lectotypus, isolectotypus, hoc loco]: «*Thymus...* На супесках за Даниловкою, Junio, a. 1829. В. Czerniaew» (*KW*).

Примітка. Вид уперше помітив і відрізняв від *T. marschallianus* Willd. В.М. Черняев (α. *sabulicola* Czern., in herb.). У

персональний колекції вченого зберігається серія зборів із пісків околиць Харкова, датована 1829 р. Ця ж дата зазначена і при зразках Черняєва («*srescimina examinata*») у протолозі виду, але в роботі М.В. Клокова та Н.О. Десятової-Шостенко 1938 р. (ц. м.) чомусь при типовому зразку (синтипі), зібраному В.М. Черняєвим, вказано 1824 р., що ми розцінюємо як невірне прочитання етикетки.

11. *Thymus didukhii* Ostapko, 1990, Укр. ботан. журн. **47**, 2: 92; Остапко, Бойко, Мосякин, 2010, Сосуд. раст. юго-вост. Украины: 162.

За протологом: «RSS Ucr., prov. Voroschilovgrad, distr. Melovoje, in declivibus meridionalibus denudationum cretacearum ad meridiem a pagum Kalmykovka, 1.VII.1987, J. Didukh, V. Ostapko».

Голотип та ізотипи: «Ворошиловградская обл., Меловской р-н, на южных склонах меловых обнажений к северу от с. Калмыковка. 1.VII.1987, Я.П. Дидух, В.М. Остапко» (*KW*, holotypus; *DNZ*, isotypi).

12. *Thymus dimorphus* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.) **1**, 3: 122; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 120; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 500; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 316; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 203.

За протологом: «Мариуполь. Степные склоны над Кальчиком, 13.VI.1925 г., цв., Клоков».

Лектотип [L. Krytzka, lectotypus, hoc loco]: «Мариупіль. Степові схили над Кальчиком і плато перед зах. участком, 13.VI.1925, М. Клоков» (*CWU*).

Примітка. У Гербарії *CWU* серед численних зборів виду (171 гербарний аркуш) є ще один автентичний зразок, який можна було б вибрати за типовий, але ми розглядаємо його як ізолектотип: «Окол. Мариуполя, схили до р. Кальчика, 13.VI.1925, Клоков». У *KW* зберігаються паратипи.

13. *Thymus dzevanovskyi* Klokov et Des.-Shost. 1936, Тр. Ботан. ин-та, сер. **1**, 2: 279; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 127; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 510; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 329; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 203.

За протологом: «Крым, окрестности Симферополя, правый берег р. Салгира, в 3—4 км вверх по течению. 4.VI.1925 г., Дойч и Глобенко».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Крым, Симферополь. Задернованный склон за Петровской балкой, 5.VII.1925, М. Клоков» (*KW*).

Примітка. Вказаний у протолозі типовий зразок не зберігся.

14. *Thymus enervius* Klokov, 1954, Ботан. мат-лы (Ленинград), **16**: 296; Клоков, 1954, Фл. СССР,

21: 488; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 306; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 201, pro syn. *T. pulegioides* L.

За протологом: «RSS Ucr., dit. Transcarpatica, distr. Rachoviensis, prope p. Bohdan, mons Hoverla, ad marginem superiorem piceeti, loco subalpino demisso, 27.VI.1947, Th. Dobroczajeva».

Голотип: «*Thymus pulegioides* L. Закарпатська обл., Біло-Тиснянське л-во в с. Богдан, Рахівської окр. Знижена субальпійська полянка в верхньому поясі ялинового лісу на горі Говерла. 27.VI.1947, Д. Доброчаєва» (*KW*).

15. *Thymus eupatoriensis* Klokov et Des.-Shost. 1936, Тр. Ботан. ин-та, сер. **1**, 2: 287; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 134; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 570; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 335; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 196, pro syn. *T. moldavicus* Klokov et Des.-Shost.

За протологом: «Eupatoria, Tagajly. In decliviis, 26.V.1932, П.К. Козлов (Крым, Фрайдорфский район, совхоз Тагайлы на Е от х. Булгакова. Всхолмленная равнина. 26.V.1932 г. Козлов)».

Примітка. У протолозі зазначено, що тип виду зберігається в Харкові (*CWU*), але у «Флоре СССР» (1960, ц. м.) М.В. Клоков до вказаного вище додає, що ізотипи знаходяться в гербарії Сімферопольського музею. Однак голотип відсутній і в *CWU*, і в *KW*, перевірити ж наявність ізотипу в *SIMF* ми не мали змоги.

16. *Thymus graniticus* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.) **1**, 3: 131, 135; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 574; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 338; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 197, pro syn. *T. calcareus* Klokov et Des.-Shost.

За протологом: «Сталин. обл., р. Кальмиус. Окр. с. Игнатьевки (Староигнатьевки, уточнения наше) (недалеко от леса). На граните. 26.VII.1925, М. Клоков».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «*Thymus graniticus* Klok. et Shost. Мариупольська округа. Каранський р-н, с. Ігнатівка (Старогнатівка). Жорст-ва гранітова над б. Дубовою. 25.VII.1925, leg. Ю. Клепов» (*KW*).

Примітка. Вказаний у протолозі як тип виду гербарний зразок загублений. За неотип вибраний зразок, майже одночасно зібраний Ю.Д. Клеповим у тому ж географічному пункті (за сучасним адміністративним поділом України це: Донецька обл., Тельманівський р-н, с. Старогнатівка) і визначений М. Клоковим.

17. *Thymus graveolens* M. Bieb. 1808, Fl. Taug.-Sauc. **2**: 60; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 282, pro

syn. *Acinos graveolens* (M. Bieb.) Link; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 183, pro syn. *Acinos rotundifolius* Pers.

За протоологом: «in Tauriae et Iberiae mediae campestribus apricis».

Лектотип: «*Thymus graveolens* M. Bieb.» (*LE*, in herb. caucas. sector: В. Бялт, 1993).

Примітка: У кавказькому секторі гербарію *LE*, крім лектотипу, є ще один зразок Ф.А. Маршала фон Біберштейна — «Ех Тауріа», який можна віднести до автентиків, невірно визначений В. Бялтом як синтип. Один автентичний зразок зберігається в європейському секторі цього ж гербарію.

18. *Thymus hirsutus* M. Bieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. 2: 59; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 492; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 307; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196, pro syn. *T. callieri* Borbás ex Velen.

За протоологом: «in Tauriae meridionalis rupestribus...».

Тип. У гербарії (*LE*), де зберігається персональна колекція Ф.А. Маршала фон Біберштейна, лектотип не виділений.

19. *Thymus hirtellus* Klokov, 1960, Фл. УРСР, 9: 665, 309; Привалова, 1972, Определ. высш. раст. Крыма: 414, in adnot. ad *T. zelenetzki* Klokov et Des.-Shost.; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 201, pro syn. *T. callieri* Borbás ex Velen.

За протоологом: «Tauria, Hortus Botanicus Nikitensis, in decliviis lapidosis, 17.VI.1956, M. Klokov».

Голотип: «Крим, Ялтинський р-н, Нікітський бот. сад, кам'янисті схили, 17.VI.1956, М. Клоков» (*KW*).

20. *Thymus holophyllus* Zefir. 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), 14: 351; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 309, in adnot. ad *T. callieri* Borbás; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196, pro syn. *T. callieri* Borbás.

За протоологом: «Tauria, Parv. Meganom, in declivi saxoso ad suboriente spectante, in subuleto, VII.1947, Zefirov».

Голотип: «Мал. Меганом, каменистый песчаниковый склон юго-восточной экспозиции, VII.1947, Зефиров» (*YALT*).

21. *Thymus jailae* (Klokov et Des.-Shost.) Stankov, 1949, в Станков и Талиев, Определ. высш. раст. европ. части СССР: 846; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 499; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 313; Привалова, 1972, Определ. высш. раст. Крыма: 417. — *T. dimorphus* var. *jailae* Klokov et Des.-Shost. 1936, Тр. Ботан. ин-та АН СССР, 1, 2: 284. — *T. dimorphus* ssp. *jailae* Klokov et Des.-Shost. 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14:

121; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196, pro syn. *T. callieri* Borbás ex Velen.

За протоологом: «Крым, Никитская Яйла. На пологом травянистом склоне за мостом около шоссе. 15.VI.1913, Яната, Заблоцкий».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «УССР, Крымская обл., Горный Крым. Никитская яйла, 1.VIII.1955, М. Клоков» (*KW*).

Примітка. У протолозі вказано, що типовий зразок виду зберігається в Харкові (*CIU*), але вже у «Флоре СССР» (1954, ц. м.) М.В. Клоков зазначає, що він загублений, а неотип зберігається в Ленінграді. Однак ми змушені були вибрати новий неотип, оскільки зразок, тестований М.В. Клоковим як неотип, у гербарії *LE* відсутній.

22. *Thymus kalmiussicus* Klokov et Des.-Shost. 1932, Вісн. Київ. Ботан. саду, 16: 93 («*kalmijussicus*»); Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 135; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 575; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 337; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 197, pro syn. *T. calcareus* Klokov et Des.-Shost.

За протоологом: «Мариупольщина. Старая Каракуба, «Порфірові Скелі». 19.VII.1928 г. Цв. Клоков».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «*Thymus kalmiussicus* Klok. et Shost. Донецкая обл., Старо-бешевский р-н, Раздольное, Выходы гранитов, 11.VII.1969, А. Краснова» (*KW*).

Примітка. Вказаний у протолозі тип загублений. Неотип вибраний із «locus classicus» (Роздільне — нова назва Старої Каракуби).

23. *Thymus karadagensis* Zefir. 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), 14: 351; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 309, in adnot. ad *T. callieri* Borbás; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196, pro syn. *T. callieri* Borbás.

За протоологом: «Tauria. Karadag, in declivitate septentrionali montis Zub, 7.08.1929, fl. Pupkova».

Голотип: «Карадаг, северный склон горы Зуба, 7.08.1929, цв. Пупкова» (Герб. Горьків. держ. ун-ту).

24. *Thymus kondratjukii* Ostapko, 1987, Укр. ботан. журн., 44, 2: 47; Остапко, Бойко, Мосякин, 2010, Сосуд. раст. юго-вост. Украины: 163.

За протоологом: «RSS Ucr., dit. Voroschilovgradensis, distr. Melovojanus, Melovoj jar prope reservatum «Streltzovskaja step», in declivibus cretaceis denudatis, 20.07.1974, V.M. Ostapko».

Голотип та ізотипи: «Ворошиловградская обл., Меловской р-н, склоны Мелового яра возле заповедника «Стрельцовская степь», обнажения мела.

20.VII.1974, В.М. Остапко» (*KW*, holotypus; *DNZ*, isotypi).

25. *Thymus latifolius* (Besser) Andr. 1862, Изв. Киевск. ун-та, 7: 129; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 509, Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 326; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 202, pro syn. *T. marschallianus* Willd. — *T. marschallianus* Willd. var. *latifolius* Besser, 1822, Enum. Pl. Völh.: 24.

За протологом: «In Völhynia frequens».

Лектотип [L. Krytzka, lectotypus, hoc loco]: «*Thymus latifolius* Nob.» (*KW*).

Примітка. Подільсько-північнопричорноморський вид. Від *Thymus marschallianus* відрізняється ширшими на верхівці, ніж при основі, коротко загостреними листками на відміну від вужчих, із широкодовгозагостреною (поступово звуженою) верхівкою у *T. marschallianus*. Ареали обох видів частково накладаються в Північно-Західному Причорномор'ї (Лісостеп і північ Степу). *T. marschallianus* поширюється значно далі на схід: від Південного Бугу — на заході до Іртиша та Тянь-Шаню — на сході.

26. *Thymus liaculatus* Klokov, 1960, Фл. УРСР, 9: 668, 334; Привалова, 1972, Опред. высш. раст. Крыма: 414.

За протологом: «Tauria, dit. Czornomorskiensis, in steppa lapidosa prope promont. Tarchankut, 9.V.1956».

Голотип: «Щебнистая степь. Близ м. Тарханкут, 9.V.1956» (*KW*).

27. *Thymus littoralis* Klokov et Des.-Shost., 1936, Тр. Н.-д. ін-ту ботан. ХДУ, 1: 113; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 121; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 498; Клоков, Фл. УРСР, 9: 315; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196, pro hybr. *T. moldavicus* Klokov et Des.-Shost. × *T. marschallianus* Willd.

За протологом: «Крим, Арабатська стрілка, піскуватий берег Азовського лиману. 12.VI.1932, фл. Воронова».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Крымская обл., Арабатская стрелка, на песках. 1.VI.1972, Н. Лоскот» (*KW*).

Примітка. У протолозі вказано, що типовий зразок виду зберігається в Харкові (*CWU*), але вже у «Флоре СССР» (1954, ц. м.) М.В. Клоков зазначає, що він загублений, а неотип зберігається в Києві. Однак ми змушені були вибрати новий неотип, оскільки зразок, тестований М.В. Клоковим як неотип, у гербарії *KW* відсутній.

28. *Thymus maeoticus* Zefir. 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), 14: 354; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 501, pro syn. *T. dimorphus* Klokov et Des.-Shost.; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 203, pro syn. *T. dimorphus* Klokov et Des.-Shost.

За протологом: «Tauria, Geniczesk, Arabatsckaja streлка (mare Maeotis), 13.V.1914, Meyer (sub *Th. marschalliano* Willd.)».

Тип: Місце зберігання типу в протолозі не вказане, але, судячи з літературного джерела — місця публікації, він мав би бути в Гербарії Ботанічного інституту РАН. Про це також пише М.В. Клоков (1954, ц. м.), який указує на те, що типовий зразок *T. maeoticus*, залишений там автором опису виду, виявився ідентичним *Thymus dimorphus*. Імовірно, саме тому у відділі типів європейського сектору Гербарію *LE* він відсутній.

29. *Thymus marschallianus* Willd. 1801, Sp. Pl., 3, 1: 141; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 511; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 330; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 202.

За протологом: «in Tauria».

Примітка. Типовий зразок зберігається в Гербарії *B*.

30. *Thymus moldavicus* Klokov et Des.-Shost. 1932, Вісн. Київ. ботан. саду, 16: 92; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 134; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 573; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 336; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196.

За протологом: «б. Херсон. у., Раксандровка. Известковые склоны одесского известняка по р. Ингульцу. 1.VII.1925 г., Котов».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Dist. Cherson, Снігурівський район, с. Єлизаветівка. Вапнякові відслонення над р. Інгульцем. 25.VII.1928, Д. Кукуш» (*KW*).

Примітка. У протолозі М.В. Клоков і Н.О. Десятова-Шостенко (1932, ц. м.) тип виду не вказали, а подали його в роботі 1938 р. (ц. м.). У Гербаріях *KW* і *CWU* цей зразок не зберігся, тому серед «*specimina examinata*», які були наведені при описі виду, вибраний неотип.

31. *Thymus muscosus* Zaverucha, 1962, Укр. ботан. журн. 19, 5: 59; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 200, pro syn. *T. serpyllum* L. subsp. *serpyllum*.

За протологом: «RSS Ucr., ditio Ternopoliensis, distr. Kremenetzensis, in pineto Tarnobor dicto inter muscosus, 20.VII.1958, B. Zaverucha, M. Klokov».

Голотип та ізотипи: «Тернопільська обл., околиці Кременця, урочище Тарнобор. Сосновий ліс, серед мохів. Мале Полісся, 20.VII.1958, Б. Заверуха» (*KW*, holotypus, isotypi; *LE*, isotypus).

32. *Thymus pallasianus* Heinr. Braun 1892, Österr. Bot. Zeitschr. 42: 337; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21:

582; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 344; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 194.

За протоологом: «in siccissimis ad Wolgam inferiorem, praesertim in arena mobili fluminis vicina, nec non in arenosis ad Нураним circa Nicolaef reperitur».

Тип: типовий зразок невідомий.

33. *Thymus platyphyllus* Klokov, 1960, Фл. УРСР, 9: 667, 327; Привалова, Опред. высш. раст. Крыма: 417; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 196, pro syn. *T. marschallianus* Willd.

За протоологом: «Tauria, distr. Cimmericus, prope pag. Ossovvin, in decliviis steppaceis, 12.VI.1955, A. Barbarycz et D. Dobroczejewa».

Голотип та ізотипи: «Кримська обл. Української РСР, Приморський (Керченський) р-н, с. Оссовини, степові схили, 12.06.1955, А.І. Барбарич, Д.М. Доброчаева, М.Я. Кукало» (KW).

34. *Thymus podolicus* Klokov et Des.-Shost. 1936, Журн. Инст. бот. АН УРСР, 9 (17): 193; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 121; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 495; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 321.

За протоологом: «Каменец-Подольский р., Цибулевский лес. Сев.-зап. склон бер. р. Смотрича. Выходы известняка. На солнечном влажном месте. 12.VIII.1933 г. Воронова»

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Каменец-Подольская обл., Каменец-Подольский р-н, с. Цибулевка, левый склон Смотрича, 13.VI.1949, Кузнецова» (KW).

Примітка. Прийнятий М.В. Клоковим і Н.О. Десятовою-Шостенко за тип зразок, який зберігався в Харкові (CWU), втрачений. За неотип вибраний зразок виду з «locus classicus», тестований М.В. Клоковим.

35. *Thymus pseudoretaceus* Klokov, 1973, Расообразование в роде тимьянов *Thymus* L.: 169; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 197, pro syn. *T. calcareus* Klokov et Des.-Shost.

За протоологом: «RSS Ucr., dit. Sumensis, regia opp. Gluchov, ad fl. Desna, 1950, D. Sakalo».

Голотип: «*Thymus pseudoretaceus* Klok. sp. n. УРСР, район м. Глухова Сумської обл., схили по Десні. Виходи крейди, 1950, Д. Сакало» (KW).

36. *Thymus pseudograniticus* Klokov et Des.-Shost. 1927, Тр. сільськогосп. наук. ком. Укр. (ботан.) 1, 3: 125; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 135; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 338; Дубовик, 2005, Флорогенез Кримско-Новорос. пров.: 149; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 198, pro hybr. *T. calcareus* Klokov et Des.-Shost. × *T. marshallianus* Willd.

За протоологом: «Сталин. обл., с. Чардаклы — Старый Крым. Граниты по р. Кальчику. 20.VII.1925 г. Цв. Клеопов».

Голотип та ізотипи: «Екатеринославская губ., с. Чардаклы — Старый Крым. Граниты по р. Кальчику, 20.VII.1925 г. Клеопов» (KW, holotypus; LE, isotypus; CWU, isotypus).

Примітка. О.М. Дубовик (2005, ц. м.) знайшла *Thymus pseudograniticus* на Керченському півострові, який із цього місцезнаходження був відомий і раніше, але невірно визначався як *T. moldavicus*.

37. *Thymus pseudohumillimus* Klokov et Des.-Shost. 1936, Тр. Ботан. ин-та АН СССР, 1, 2: 287; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 138; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 578; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 346; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 194, pro syn. *T. tauricus* Klokov et Des.-Shost.

За протоологом: «Крым, Никитская яйла. Выпасной участок Цустраха. Под Гурзуфским седлом. Эродированная депрессия выборочного задернения. 18.VIII.1932 г. Цв. Пивоварова».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «*Thymus humillimus* Čelak. Tauria, prope urbem Hurzuf. Babuhan-Jajla, 22.VIII.1927, leg. P. Oksijuk» (KW).

Примітка. Гербарний зразок, який був прийнятий авторами опису виду за тип, у гербаріях KW і CWU відсутній.

38. *Thymus roegneri* K. Koch, 1848, Linnaea: 666; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 493, pro syn. *T. hirsutus* M. Bieb.

За протоологом: «In der Krim».

Тип: типовий зразок невідомий.

39. *Thymus subalpestris* Klokov, 1954, Ботан. матлы (Ленинград), 16: 296; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 485; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 305; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 201, pro syn. *T. alpestris* Tausch ex A. Kerner.

За протоологом: «RSS Ucr., Dit. Transcarpatica, distr. Pereczinensis, prope p. Lamshora, prata montana Polonina Rivna dicta, in decliviis, 22.VI.1946, N. Kossetz».

Голотип: «Закарпатська обл., Перечинська округа, с. Ламшора. Полонина Рівна. По схилах під верховиною, 22.VI.1946, М. Косець» (KW).

40. *Thymus tauricus* Klokov et Des.-Shost. 1936, Тр. Ботан. Ин-та АН СССР, 1, 2: 289; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, 14: 139; Клоков, 1954, Фл. СССР, 21: 579; Клоков, 1960, Фл. УРСР, 9: 347; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 194.

За протологом: «Крым, Ялтинский р. На Яйле над Кикенеизом. Высота 850—1000 м на открытых местах. 15.VIII.1905 г. Цв. Дзевановский».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «*Thymus tauricus* Klok. et Shost. Крым. Никитская яйла. 22.VIII.1964, Смолко» (КИ).

Примітка. Прийнятий авторами опису виду за тип гербарний зразок, який зберігався в Харкові (СВУ), не знайдений.

41. *Thymus zelenetzkyi* Klokov et Des.-Shost. 1936, Тр. Ботан. Ин-та. АН СССР, **1**, 2: 282; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 119; Клоков, 1954, Фл. СССР, **21**: 494; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 313; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 201, pro syn. *T. callieri* Borbás ex Velen.

За протологом: «Крым, Ай-Петринская яйла. Низина защиты 1911 г., 2.VII.1914 г. Левандовский».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Крым, Ай-Петри. Яйла (нижняя часть). 20.VII.1955, М. Клоков» (КИ).

Примітка. Прийнятий авторами опису виду за тип гербарний зразок, який зберігався в Харкові (СВУ), втрачений.

42. *Thymus ucrainicus* (Klokov et Des.-Shost.) Klokov, 1954, Фл. СССР, 1954, **21**: 486; Клоков, 1960, Фл. УРСР, **9**: 303; Меницкий, 1978, Фл. европ. части СССР, **3**: 201, pro syn. *T. pulegioides* L. — *T. pulegioides* L. subsp. *ucrainicus* Klokov et Des.-Shost. 1932, Вісн. Київ. ботан. саду, **16**: 6; Клоков, Шостенко, 1938, Уч. зап. Харків. держ. ун-ту, **14**: 118.

За протологом: «Киевская обл., Фастов. Лес, по рубь, на подзолистом песке. Гродзинский».

Неотип [L. Krytzka, neotypus, hoc loco]: «Київ, околиці; ст. Ірпінь. На узліссі, 5.VIII.1967, М. Клоков» (КИ).

Примітка 1. Вказаний у протолозі типовий зразок, який зберігався в Гербарії КИ, загублений. За неотип вибраний зразок, зібраний і визначений М.В. Клоковим.

Примітка 2. М.В. Клоков подає українською мовою опис гібридного виду *Thymus* × *polessicus* Klokov, 1954, Фл. СССР, **21**: 538, nomen; 1960, Фл. УРСР, **9**: 333, descr. ucr., pro hybr. *T. serpyllum* L. × *T. ucrainicus* (Klokov et Des.-Shost.) Klokov. Інакше цей вид трактується як *T. × oblongifolius* Opiz (*T. pulegioides* × *T. serpyllum*): Mosyakin, Fedoronchuk, 1999, Vascular Plants of Ukr.: 243. Такий гібрид добре ідентифікується і трапляється в Правобережному Поліссі.

Автор висловлює щире подяку проф. В.М. Остапку за цінні поради.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Остапко В.М., Тохтар В.К., Бойко Г.В., Хархота Г.І., Купенко Н.П., Муленкова О.Г., Шпильова Н.В. Нові доповнення до складу флори південного сходу України // Промышл. ботаника. — 2001. — Вып. 1. — С. 45—51.
2. Остапко В.М., Кунець Н.Ю. Чебрець війковий // Червона книга Донецької області: рослинний світ (рослини, що підлягають охороні в Донецькій області) / Під загальною редакцією В.М. Остапка. — Донецьк: Вид-во «Новая печать», 2010. — С. 246.

Рекомендує до друку
М.М. Федорончук

Надійшла 17.02.2014 р.

Л.И. Крицкая
Национальный научно-природоведческий музей НАН
Украины, Киев

ТИПИФИКАЦИЯ ВИДОВ СОСУДИСТЫХ РАСТЕНИЙ,
ОПИСАННЫХ С УКРАИНЫ: СЕМЕЙСТВО LAMIACEAE
(РОД THYMUS)

Приведены 42 вида из рода *Thymus* L. семейства *Lamiaceae*, описанных с территории Украины. Список составлен на основе анализа протологов и типовых образцов. Для каждого вида указывается бационим, основная синонимика, номенклатурный тип (протолог, голотип, изотип, лектотип, неотип, синтип) и место его хранения.

Ключевые слова: тип вида, протолог, голотип, лектотип, изотип, неотип, синтип, *Thymus*, *Lamiaceae*, Украина.

L.I. Krytska
National Museum of Natural History, National Academy of
Sciences of Ukraine, Kyiv

TYPIFICATION OF VASCULAR PLANT SPECIES
DESCRIBED FROM UKRAINE: LAMIACEAE (GENUS
THYMUS)

The list including 42 species of the family *Lamiaceae* described from Ukraine (genus *Thymus* L.) based on analyses of the protologues and type specimens is presented. The basionym, main synonymy, nomenclatural type (protologue, holotype, isotype, lectotype, neotype, syntype) and place of storage for each species are given.

Key words: species type, protologue, holotype, lectotype, isotype, neotype, syntype, *Thymus*, *Lamiaceae*, Ukraine.